

YÖNETMELİK

Enerji Piyasası Düzenleme Kurumundan:

ELEKTRİK PİYASASI KAPASİTE MEKANİZMASI YÖNETMELİĞİ**BİRİNCİ BÖLÜM****Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar****Amaç**

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı, elektrik piyasasında arz güvenliğinin temini için gerekli yedek kapasite de dâhil olmak üzere yeterli kurulu güç kapasitesinin oluşturulması ve/veya uzun dönemli sistem güvenliğinin temini için güvenilir kurulu güç kapasitesinin korunması amacıyla TEİAŞ tarafından işletilecek olan kapasite mekanizmasına ilişkin kuralların belirlenmesidir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik, hangi santrallerin kapasite mekanizması içinde yer alabileceğine, yerli kaynaklara verilecek önceliklere, kapasite ödemelerine esas yıllık bütçenin belirlenmesine, bütçenin nasıl kullanılacağına, hangi aralıklarla ilgililere kapasite ödemesi yapılacağına, kapasite ödemelerine esas maliyet bileşenlerinin hesaplanmasına, kapasite mekanizmasında yer alan santrallere yapılacak kapasite ödemelerinin hesaplanmasına ve ödeme yapılmasına engel teşkil eden hususlara dair usul ve esasları kapsar.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelik; 14/3/2013 tarihli ve 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanununun 20 ncimaddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

- a) Bakanlık: Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığını,
- b) Değişken maliyet bileşeni: Kapasite mekanizmasına dahil olan üretim tesisleri için kaynak tipine özgü olarak belirlenecek birim enerji üretim maliyetini,
- c) Fatura dönemi: Uzlaştırma işlemlerini düzenleyen ilgili mevzuat uyarınca belirlenmiş olan fatura dönemini,
- ç) Gün öncesi piyasa: Bir gün sonrası teslim edilecek uzlaştırma dönemi bazında elektrik enerjisi alış-satış işlemleri için kurulan ve Piyasa İşletmecisi tarafından işletilen organize toptan elektrik piyasasını,
- d) Kanun: 6446 Sayılı Elektrik Piyasası Kanununu,
- e) Kapasite mekanizması: Elektrik sistemi arz güvenliği ve sistem güvenilirliğinin temini için güvenilir kurulu güç kapasitesinin oluşturulması veya korunması amacıyla Sistem İşletmecisi tarafından yıllık olarak işletilen destek mekanizmasını,
- f) Kapasite ödemesi: Yıllık olarak belirlenen bütçe dahilinde, iletim sistemi arz güvenliğini teminen üretim tesislerine yapılan ödemeleri,
- g) Kurul: Enerji Piyasası Düzenleme Kurulunu,
- ğ) Kurum: Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunu,
- h) Nihai piyasa takas fiyatı (NPTF): Belli bir saat ve belli bir teklif bölgesi için, teklif bölgeleri arasındaki iletim kısıtları dikkate alınarak belirlenen saatlik elektrik enerjisi alış-satış fiyatını,
- ı) Organize toptan elektrik piyasaları: Elektrik enerjisi, kapasitesi veya perakende alış satışının gerçekleştirildiği ve piyasa işletim lisansına sahip merkezî bir aracı tüzel kişilik tarafından organize edilip işletilen gün öncesi piyasa, gün içi piyasa ile sermaye piyasası aracı niteliğindeki standardize edilmiş elektrik sözleşmelerinin ve dayanağı elektrik enerjisi ve/veya kapasitesi olan türev ürünlerin işlem gördüğü ve Borsa İstanbul Anonim Şirketi tarafından işletilen piyasaları ve Türkiye Elektrik İletim Anonim Şirketi tarafından organize edilip işletilen dengeleme güç piyasası ve yan hizmetler piyasası gibi elektrik piyasalarını,
- i) Sabit maliyet bileşeni: Kapasite mekanizması kapsamında ödeme yapılacak üretim tesislerinin sistemde kalabilmeleri için ihtiyaç duyduğu, üretim tesisi kaynak türüne özgü olarak belirlenen maliyeti,
- j) Sistem İşletmecisi: Türkiye Elektrik İletim Anonim Şirketini,
- k) Toplam maliyet bileşeni: Kapasite mekanizmasına dahil olan üretim tesisleri için, sabit ve değişken maliyet bileşenlerinin toplamından oluşan tutarı,
- l) YEKDEM: 10/5/2005 tarihli ve 5346 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanun uyarınca işletilen destekleme mekanizmasını,

m) Yerli kaynak: Yenilenebilir enerji kaynakları ile ülke içinde üretilen fosil yakıt kaynaklarını ifade eder.

(2) Bu Yönetmelikte geçmekle birlikte tanımlanmamış diğer ifade ve kısaltmalar, ilgili mevzuattaki anlama ve kapsama sahiptir.

İKİNCİ BÖLÜM

Kapasite Mekanizmasına İlişkin Genel Esaslar ve Katılım Şartları

Kapasite mekanizmasına ilişkin genel esaslar

MADDE 5 – (1) Sistem İşletmecisi, elektrik piyasasında arz güvenliğinin temini için gerekli yedek kapasite de dâhil olmak üzere yeterli kurulu güç kapasitesinin oluşturulması ve/veya muhafazası için yıllık olarak belirlenen bütçe dahilinde üretim lisansı sahibi tüzel kişilere kapasite ödemesi yapar.

(2) Kapasite mekanizmasına dahil olan üretim tesislerine yapılan kapasite ödemeleri, birim sabit ve değişken maliyet bileşenleri ile nihai piyasa takas fiyatı parametrelerinden hareketle belirlenir.

(3) Kapasite mekanizması kapsamında bir takvim yılı için belirlenen bütçe ilgili yılın iletim tarifesini hesaplamalarında dikkate alınır. İletim tarifelerinde dikkate alınan bütçenin kullanılmayan kısmı iletim tarifelerine ilişkin mevzuat kapsamında gelir düzeltmelerinde dikkate alınır.

Kapasite mekanizmasına katılım şartları

MADDE 6 – (1) Bir sonraki takvim yılında kapasite mekanizmasından yararlanmak isteyen santral sahibi tüzel kişiler her bir santral için en geç Ekim ayının onbeşinci gününe kadar Sistem İşletmecisine başvurur. Başvuru sırasında Sistem İşletmecisi tarafından hazırlanan başvuru formu ile üretim tesislerinin kapasite mekanizmasından yararlanmak üzere gerekli şartları haiz olduğunu tevsik eden belgeler Sistem İşletmecisine sunulur. Sistem İşletmecisi yapılan başvuruları değerlendirerek bir sonraki takvim yılında kapasite mekanizmasından yararlanacak tesisleri en geç Ekim ayının son günü internet sitesinden duyurur ve Kuruma bildirir.

(2) Aşağıdaki kriterlerden en az birini taşıyan santraller kapasite mekanizmasında yer almaz:

- a) Kamu payının yüzde elliye aştığı santraller,
- b) Yap işlet ve yap işlet devret sözleşmesi bulunan ve anlaşma süresi dolmuş olsa da bu anlaşmalar kapsamında faaliyette bulunan/bulunmuş olan santraller,
- c) Kanunun “Özelleştirme” başlıklı 18 inci maddesinin beşinci fıkrası kapsamında yapılan özelleştirme ihalesini kazanmak suretiyle kurulan santraller,
- ç) Uluslararası sözleşmeler kapsamında kurulan nükleer enerji üretim santralleri,
- d) Teşvik sürelerini tamamlamış olsalar dahi, herhangi bir zamanda YEKDEM’den yararlanan veya yararlanma hakkı bulunan santraller,
- e) Bu Yönetmeliğin yürürlük tarihinden sonra özelleştirme ihalesi yapılan santraller,
- f) Elektrik kurulu gücü yerli kaynaklara dayalı santraller için 50 MW_e’ın altında, diğer santraller için 100 MW_e’ın altında olan santraller,
- g) İlk ünitesinin geçici kabul tarihinden başlayarak hesaplanan santral yaşı 10 yıldan büyük olan yerli kaynaklara dayalı olmayan santraller,
- ğ) Geçici kabulde belirlenen verimlilik oranı % 50’nin altında olan yerli kaynaklara dayalı olmayan santraller (hesaplama doğalgaz santralleri için üst ısı değer baz alınır),
- h) Hidroelektrik santralleri ile kesintisiz üretim yapamayan rüzgar ve güneşe dayalı santraller.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kapasite Ödemeleri

Kapasite ödemelerine esas bütçe

MADDE 7 – (1) Bir sonraki takvim yılında yapılacak kapasite ödemelerine esas yıllık bütçeye ve bütçenin yıl içerisindeki fatura dönemlerine dağılımına dair öneri, Sistem İşletmecisi tarafından Ekim ayı sonuna kadar Kuruma sunulur ve Kurul tarafından aynen veya değiştirilerek Kasım ayı içinde onaylanır.

(2) Kapasite ödemelerine esas yıllık ve fatura dönemi bazındaki bütçenin belirlenmesinde aşağıdaki kriterler dikkate alınır:

- a) Sistemde ihtiyaç duyulan ilave kapasitenin ya da korunması gereken kapasitenin büyüklüğü,
- b) Tahmini santral yatırım maliyetleri ve bu yatırımlar için ihtiyaç duyulan finansman maliyetlerinin seviyesi,
- c) Belirlenecek bütçenin iletim tarifeleri üzerindeki etkisi,
- ç) Gün öncesi piyasasında oluşan nihai piyasa takas fiyatlarının seyri,
- d) Fatura dönemi bazında oluşacak destekleme tutarı ihtiyacı,

e) Elektrik üretim sektörünün mali sürdürülebilirliği.

(3) Bir takvim yılında yapılan kapasite ödemelerinin toplamı ilgili takvim yılı için belirlenen bütçeyi aşamaz. Bir takvim yılı için yapılan kapasite ödemelerinin ilgili takvim yılı için belirlenen bütçenin altında kalması durumunda kalan bütçe sonraki yıla aktarılmaz.

(4) Bir takvim yılı için belirlenecek bütçe fatura dönemlerine pay edilir. Bir fatura döneminde yapılan kapasite ödemelerinin bütçenin altında kalması durumunda artan kısım bir sonraki fatura dönemine aktarılır. İlgili takvim yılının son fatura dönemine ilişkin ödemelerden sonra hala bütçenin artması durumunda, kalan bütçe bir sonraki takvim yılına aktarılmaz.

Kapasite ödemelerine esas hesaplamalar

MADDE 8 – (1) Kapasite mekanizması kapsamında üretim tesislerine bir fatura döneminde yapılacak ödemeler aşağıdaki formül uyarınca hesaplanır:

$$K\ddot{O}_{t,f} = \ddot{O}K\ddot{O}_t * \left[\sum_{m=1}^k KG_t * SMB_{f,j} * (1 saat) + \sum_{n=1}^l KG_t * (TMB_{f,j} - PTF_{t,f,n}) * (1 saat) \right] \quad (1)$$

Bu formülde geçen;

i: “f” döneminde kapasite mekanizmasında yer alan her bir üretim tesisini,

f: Kapasite mekanizması uygulamasının yapıldığı takvim yılındaki her bir fatura dönemini,

j: Her bir kaynak türünü,

k: “f” döneminde, nihai piyasa takas fiyatının “i” santralinin ait olduğu kaynak türü için belirlenen değişken maliyet bileşeninden küçük ya da bu bileşene eşit olduğu uzlaştırma dönemlerinin sayısını,

m: “f” döneminde, nihai piyasa takas fiyatının “i” santralinin ait olduğu kaynak türü için belirlenen değişken maliyet bileşeninden küçük ya da bu bileşene eşit olduğu her bir uzlaştırma dönemini,

l: “f” döneminde, nihai piyasa takas fiyatının “i” santralinin ait olduğu kaynak türü için belirlenen değişken maliyet bileşeninden büyük, toplam maliyet bileşeninden küçük olduğu uzlaştırma dönemlerinin sayısını,

n: “f” döneminde, nihai piyasa takas fiyatının “i” santralinin ait olduğu kaynak türü için belirlenen değişken maliyet bileşeninden büyük, toplam maliyet bileşeninden küçük olduğu her bir uzlaştırma dönemini,

t: Her bir teklif bölgesini,

KÖ_{t,f}: Kapasite mekanizmasına dahil olan “i” üretim tesisine “f” dönemi için ödenecek toplam bedeli (TL),

ÖKÖ_i: “i” santralinin kaynak türü için belirlenmiş olan ve sabit maliyet bileşeni hesaplamasında kullanılan kapasite kullanım oranını,

KG_i: “i” santralinin kapasitesini (MW),

SMB_{f,j}: “f” dönemi için geçerli olmak üzere “j” kaynak türü için belirlenen sabit maliyet bileşenini (TL/MWh),

TMB_{f,j}: “f” dönemi için geçerli olmak üzere “j” kaynak türü için belirlenen toplam maliyet bileşenini (TL/MWh),

PTF_{t,f,n}: “t” teklif bölgesi için “f” döneminin “n” uzlaştırma dönemine ilişkin Gün Öncesi Piyasasında hesaplanan Piyasa Takas Fiyatını (TL/MWh)

ifade eder.

Kapasite ödemelerinin gerçekleştirilmesi

MADDE 9 – (1) Üretim tesislerine yapılacak kapasite ödemeleri ilgili fatura döneminin sonunu takip eden 15 gün içerisinde hesaplanarak ilgili lisans sahibi tüzel kişilere bildirilir (ve internet sayfasında duyurulur) ve 30 gün içerisinde gerçekleştirilir.

(2) Her bir fatura dönemi için belirlenmiş bütçenin ilgili dönemde kapasite mekanizmasından yararlanan tüm santraller için birinci fıkra uyarınca hesaplanan kapasite ödemelerinin toplamından küçük olması halinde, öncelikle yerli kaynaklara dayalı santrallerin kapasite ödemeleri yapılır; kalan tutar olması halinde, diğer santrallere ödenecek kapasite ödemesi aşağıdaki formüle göre hesaplanır.

$$KK\ddot{O}_{d,f} = (B_f - \sum_1^h K\ddot{O}_{y,f}) * \frac{K\ddot{O}_{d,f}}{\sum_1^z K\ddot{O}_{d,f}} \quad (2)$$

Bu eşitlikte geçen;

d: “f” döneminde kapasite mekanizmasında yer alan, yerli olmayan kaynağa dayalı üretim yapan her bir üretim tesisini,

f: Kapasite mekanizması uygulamasının yapıldığı takvim yılındaki her bir fatura dönemini,

h: “f” döneminde kapasite mekanizmasında yer alan, yerli kaynağa dayalı üretim yapan üretim tesislerinin sayısını,

y: “f” döneminde kapasite mekanizmasında yer alan, yerli kaynağa dayalı üretim yapan her bir üretim tesisini,

z: “f” döneminde kapasite mekanizmasında yer alan, yerli olmayan kaynağa dayalı üretim yapan üretim tesislerinin sayısını,

KKÖ_{d,f}: Yerli olmayan kaynağa dayalı üretim yapan “d” üretim tesisinin “f” dönemi için alacağı kesinti uygulanmış kapasite ödemesini (TL),

B_f: “f” dönemine ait kapasite ödeme bütçesini,

KÖ_{y,f}: “y” üretim tesisinin “f” dönemi için hesaplanan kapasite ödemesini (TL),

KÖ_{d,f}: “d” üretim tesisinin “f” dönemi için hesaplanan kapasite ödemesini (TL)

ifade eder.

(3) Her bir fatura dönemi için belirlenmiş bütçenin ilgili dönemde kapasite mekanizmasından yararlanan yerli kaynaklara dayalı santrallerin kapasite ödemeleri toplamından küçük olması halinde; yerli olmayan kaynaklardan üretim yapan santrallere ilgili fatura dönemi için kapasite ödemesi yapılmaz, yerli kaynaklara dayalı santrallerin kapasite ödemeleri ise aşağıdaki formüle göre hesaplanır.

$$KKÖ_{y,f} = B_f * \frac{KÖ_{y,f}}{\sum_1^n KÖ_{y,f}} \quad (3)$$

Bu eşitlikte geçen;

KKÖ_{y,f}: Yerli kaynaklara dayalı üretim yapan “y” üretim tesisinin “f” dönemi için alacağı kesinti uygulanmış kapasite ödemesini (TL)

ifade eder.

(4) Son dört çeyrekte ağırlıklı ortalama kapasite kullanım oranı yerli kaynaklara dayalı olanlarda %10’un, diğerlerinde %15’in altında olan santrallere ilgili dönem için herhangi bir kapasite ödemesi yapılmaz. Yeni işletmeye geçen santrallerde, ilgili santralin ilk ünitesinin işletmeye girmesinin üzerinden dört çeyrek geçinceye kadar bu fıkranın ilk cümlesindeki hüküm uygulanmaz; ilk dört çeyrek boyunca bu santraller kapasite kullanım oranına bakılmaksızın kapasite ödeme mekanizmasına dahil edilir.

(5) İthal kömür yakıtlı santrallerde, bir fatura dönemi içerisinde yerli kömür kullanılarak elektrik üretimi yapılması halinde, yerli kömür kullanılarak yapılan üretim miktarı oranında kapasite ödemesi yapılır.

Sabit ve değişken maliyet bileşenleri

MADDE 10 – (1) Kapasite ödemelerinin hesaplanmasında dikkate alınan sabit maliyet bileşeni, değişken maliyet bileşeni ve öngörülen kapasite kullanım oranı her kaynak türü için ayrı ayrı olmak üzere Kurul tarafından belirlenir.

(2) Sabit maliyet bileşeninin hesaplanmasında ilgili kaynak türüne ait kapasite kullanım oranı, ilk yatırım maliyeti, döviz kuru, faiz oranı, kaldıraç oranı, kapasiteye bağlı iletim bedelleri ve işletmeye ilişkin sabit giderler gibi parametreler dikkate alınır. Bu parametreler her bir santral için ayrı ayrı alınmaz, ilgili kaynak türünü temsil eden verilerden hareketle belirlenir.

(3) Değişken maliyet bileşeni, ilgili kaynak türüne ait yakıt maliyetleri ve verimlilik oranı ile değişken nitelikteki iletim tarifeleri gibi parametrelerden hareketle belirlenir.

(4) Sabit maliyet bileşeni ve değişken maliyet bileşeninin belirlendiği Kurul Kararında bu bedellerin güncellenmesine ilişkin hükümlere de yer verilir. Sabit maliyet bileşeninin güncellenmesinde döviz kuru, enflasyon ve kapasiteye bağlı iletim bedelleri parametrelerinde meydana gelen değişimler dikkate alınır. Değişken maliyet bileşeninin güncellenmesinde ise enflasyon ve üretim miktarına bağlı iletim bedelleri ile varsa yakıt maliyeti parametrelerinde meydana gelen değişimler dikkate alınır. Güncelleme fatura dönemleri itibarıyla yapılır.

2018 yılında uygulanacak kapasite mekanizması

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) 2018 yılında kapasite mekanizmasından yararlanacak tesislere ilişkin başvurular 31/1/2018 tarihine kadar Sistem İşletmecisine yapılır. Sistem İşletmecisi yapılan başvuruları değerlendirerek 2018 yılında kapasite mekanizmasından yararlanacak tesisleri en geç 15/2/2018 günü internet sitesinden duyurur ve Kuruma bildirir. Söz konusu tesisler 1/1/2018 tarihinden itibaren kapasite mekanizmasına dâhil edilir.

(2) 2018 yılında yapılacak kapasite ödemelerine esas yıllık bütçeye ve bütçenin yıl içerisindeki fatura dönemlerine dağılımına dair öneri, Türkiye Elektrik İletim Anonim Şirketi TEİAŞ tarafından 31/1/2018 tarihine kadar Kuruma sunulur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Son Hükümler

Yürürlük

MADDE 11 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 12 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Başkanı yürütür.